

weten de bezoekers niet, omdat zij het niet verstaan. Maar apen kletsen als oude wijven. Er kwam geen eind aan hun getwist. Ze palaverden en palaverden. De één wist het beter dan de ander. Iedereen moest gelijk krijgen. Rede verstonen ze niet. Ze wonden zich op en werden boos om het geringste. En eigenzinnig! Zodra ik ergens een plaats had gevonden om te zitten kwamen ze naar me toe en duwden ze me opzij. "Ga weg, hier wil ik zitten!" En verplaatste ik me dan kwamen er anderen die krijsten: "Ga weg! Ga weg!" En ook onder elkaar heerste er onverdraagzaamheid. Ze bakkeleiden om het minste. Het is ondenkbaar wat een stroom vuiligheid er uit die bekken kwam. Gewoon walgelijk. Ik schiet te kort om het te beschrijven. Mijn woordenschat is zelfs nu nog te klein. Toch werd het soms even stil. Als ze vergaderden. In een grote kring. Mijn lot werd dan kennelijk in beraad gehouden. En zie, hoe wonderlijk dit ook moge klinken: op zekere keer veranderde hun houding. Ze gedroegen zich nu opeens onderdanig. Ze bogen. Smekend. Bijna kruiperig. De hoofden tegen de grond. "Alsjeblijf, alsjeblijf." Dat vertrouwde ik niet. Blijkbaar hoopten ze me te gebruiken voor een doel, dat ze nu voor ogen hadden. Ze jankten als kleine kinderen. Om medelijden op te wekken. "O, of ik die monsters niet wou zeggen, dat ze hun vrijheid eisen! Dat ze het niet langer uithielden in gevangenschap! Dat ze in staking zouden gaan. En weigerden te eten." Ik deed een poging om ze te kalmeren. "Hongerstaking brengt geen oplossing." Het kan niemand wat schelen. (Pauze) De baviaan - een demagoog van het ergste soort - die nu de leiding nam gooide meteen met een stok naar me. Hij krijste: "Doe wat je wordt gevraagd! Van jouw soort hoeven we geen lesjes te krijgen!" "Jij bent met of tegen ons!", tierde de bende in koor. De stemming sloeg weer om en werd hatelijk. De blaaskaak had zijn slag thuis gehaald. Ze bekogelden me nu met stenen. Ach, dacht ik, ze weten immers niet beter. Daarom kan je ze ook nooit dopen. Ze zullen zich altijd slecht blijven gedragen. Schijten waar ze staan. En hun stijve aftrekken vlak onder de neus van de bezoekers. Wat kon ik er aan doen. Zo hulpeloos was ik. Gelukkig ontstond er weer onenigheid. Een deel van de apen weende! "Heb geduld! Geef hem toch een kans! Misschien worden we verlost uit deze hel!" Het antwoord liet niet op zich wachten. De opstandigen vielen op de onderdanigen en het werd een strijd op leven en dood, waarbij ik me uit angst het gezicht beschermde. Op dit kabaal kwam meneer Kets aanhollen. Hij redde me uit de benarde toestand, maar riep heel boos, alsof ik er schuld aan had: "Kom er uit! Onmiddellijk! Het is je taak om ze te verzorgen. Niet om ze op te hitsen." Ik deed mijn best om hem met de beperkte woorden, die ik toen ter beschikking had te verduidelijken, dat de apen terug wilden naar de wildernis. "Nonsens!" riep hij. "Is het geen mooi en duur hok!? Ze mogen wat blij zijn! Bovendien... Onze kinderen moeten de natuurkunde bestuderen. Ze zullen hier jaarlijks met de klas komen. Dat is een beslissing, die op hoog niveau is gekomen. Men komt er niet op terug." (Jozef denkt, drukt zijn sigaar uit en waait de rook weg).

Straks komt de verpleegster. Ze zal zeggen: "Jozef, je hebt weer gerookt. Dat is verboden. Wie geeft jou die sigaren...?" "Wil je dat weten dokter? En jij ook zuster? Wel, het zal je verbazen. (Met aanhef) Die sigaren stuurt mijn dochter uit China. Ze komen van het hof van de keizer ... Hahaha!" Moet je hun smoelen zien! (Pauze) O ja, hoe het toen afliep? Wel, ik was bijna compleet gek. Ik smeekte: "Mij niet terug sturen! Mij andere job geven! Ik me zo graag nuttig maken! U tevreden over me zijn...!" Ergens zag hij in, dat hij zich had vergist. Hij wilde het goed maken. "Goed dan draag ik je op om voor Oskar te zorgen." (Stilte) Oskar. Ik kende Oskar wel. De triestigste gorilla van de zoo. Misschien, omdat hij zo log en groot was. Soms zat hij de hele dag op dezelfde plaats zonder zich te verroeren. Hij keek wezenloos voor zich uit. Dwars door je heen. Onverschillig voor je aanwezigheid. Hij zag je niet. Hij staarde diep in het oerwoud van zijn verleden. In het niets. En treurde. En nu zou ik hem verzorgen? (Pauze) Met een klap kwam de diertuin in de algemene belangstelling. De domme oppasser - dezelfde die me bij de kleinere apen had opgesloten - kocht een krant voor me. Wij - Oskar en ik stonden op de voorpagina. En de domkop begon me met respect te behandelen. Er ontstond een toeloop van volk - nieuwe leden die er nog nooit eerder waren geweest. Meestal bevond ik me in een leegstaande kooi naast die van Oskar en omdat ik niet altijd hoefde te werken deed ik een dutje. De nieuwsgierigen zagen ons op die manier zij aan zij en uitten kreten van verbazing. Ze vergeleken ons. En om dit aan te moedigen gedroeg ik met net als Oskar. Als een broer. Een spiegelbeeld. Dat was de beste manier om goede maatjes met hem te worden. Zo nu en dan ving ik bij hem een luis, zoals hij er mij soms een uit de haren plukte. Maar verder ging het niet. De gevangenschap had zijn uitdrukkingsver-

mogen afgestompt. Zijn aantal grommende goeden afkeuringen, lachen en schreien was geslonken tot het hoogst noodzakelijke. Zo goed als niets. Oskar was een solitair en liet me dat goed verstaan. Hij had niemand nodig. Toch liet ik me niet ontmoedigen en begon zijn geluiden te imiteren. Hij begreep me. Heuh! Heuh! Ik probeerde hem wat nieuws te leren. Heuh! Maar dat verdomde hij. Wilde me doen geloven dat hij een idioot was. Wel, goed dan. Dan bleef onze samenwerking maar op een laag niveau. En omdat we geen echte 'nummertjes' opvoerden, groeide de verrassing van het publiek nooit boven de initiale schok van ons samenzijn. De meesten hadden nog nooit een gorilla gezien. Laat staan een neger. Samen verwekten we verwarring. En lachlust. Er werden grapjes verkocht. Maar iedereen toonde zich voldaan. Ik hoorde een stem: "Zoiets brengt geld in het laatje." En dat was de waarheid. (Pauze) Op zekere dag kwam meneer Kets me halen. Ik werd gewassen en in een nieuw pak gestoken. "Je moet bij de raad van bestuur komen om gefeliciteerd te worden", kondigde hij aan. "Gefeliciteerd?" Dat woord begreep ik nauwelijks, maar ik vermoedde wel dat iets prettigs op til was. Hij had de laatste tijd meer aandacht aan mij besteed. En achter al die zorgen om mij beter te kleden en te leren lezen en schrijven lag een bedoeling. Ik moest mij gereed maken voor 'de grote sprong'. "Kom, we gaan samen naar de receptie." Nog zo'n vreemd woord. Meneer Kets nam me mee naar het gebouw van de administratie. De trap op. En daar in een vergaderzaal merkten wij een tiental heren en enkele dames, die de hals rekten om mij te zien. Er heerste een aangename stemming. "O, maar wat ziet hij er goddelijk uit in een gekleed pak!", riep één van de dames uit. "Wie had dat ooit gedacht?" De heren lachten goedgehumeurd. Ze vonden me ook aardig. Iedereen klapte in de handen. En ja, opnieuw waren er enkelen, die me met

